Godina I. Sr. Karlovci, 16. novembra 1918. Broj 9.

GLASNIK NARODNOGA VEĆA

Izdaje: Odbor Narodnoga Veća

Jedan odlomak

iz drame „Momir i Grozdana“.

Pa svete senke, praštajte mi sad,
Iz onog sveta što vas dozivam
I rajski mir vam na čas prekidam...
Tà večan vam je — imaćete kad!
Il' možda ste se zabavili vi
Dočekujući nove drugove,
Što zadnjih dana borbe krvave
Za otadžbinu daše život svoj;
— Ah, golem je, pregolem njihov broj! —
Il' majke tamo, decu tešite,
Što dušman pokla, krvlju obli hram...
Kad ono Hristos opet zajeca,
I prinoseći srpskog agneca,
Svesilnom reče roditelju svom:
„Ah, smiluj im se, milostiv si Bog!
„Udostoj mi ih rajskog milja svog,
„Za anđele tu uzmi nevinčad,
„Oko svoga ih stavi prestola,
„Jer bez njih presto biće pust ti kam“.
Progovara mu tada Gospod Bog:
„Po tvojoj biće, sine, besedi.
„Ja htedoh tako, mnogi treba vek
„U muci, patnji, pa da s' stvori tek
„Za život zemski narod sposoban.
„I žrtva tu je mnoga potrebna,
„I mnoga suza, pesma pogrebna,
„Da onda istom svane novi dan!“
I gle, sad božja ostvari se reč!
O, svete da su žrtve vaše sve
I svaki napor neka vam je svet!
I sveta nek je prolivena krv,
Iz koje niče slobode nam cvet!
O, sveta i ti, senko careva!
Osmeškuješ se sretna, vidim te
Osmeškuješ se na svoj mili rod,
Što zavet sveti ispunismo tvoj.
Udostoj sad me, blagoslov mi daj,
Da s duše vinem jedan odisaj!

M. Bud.

Saborski zaključci og 29. okt. 1918.

Sabor kao predstavnik kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije smatra objavu Narodnoga Vijeća od 19. o. mj. za sebe obvezatnom, te izjavljuje da priznaje Narodnome Vijeću Slovenaca, Hrvata i Srba vrhovnu vlast.

Svi dosadašnji državnopravni odnošaji i veze između kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije s jedne strane ter kraljevine Ugarske i carevine Austrijske s druge strane razrješavaju se.

Ukida se dakle i ništetnom proglašuje napose hrvatsko-ugarska nagoda (zakonski članak I. god. 1868.) a isto tako se ukidaju i ništetnima proglašuju svi kasniji njeni dopunjci ili revizije tako, da od danas Dalmacija, Hrvatska, Slavonija ne ima s kraljevinom Ugarskom ni pravno ni faktično nikakovih zajedničkih državnih poslova.

Dalmacija, Hrvatska, Slavonija s Rijekom proglašuje se posve nezavisnom državom prema Ugarskoj i Austriji te prema modernom načelu narodnosti a na temelju narodnoga jedinstva Slovenaca, Hrvata i Srba pristupa u zajedničku narodnu suverenu državu Slovenaca, Hrvata i Srba na cijelom etnografskom području toga naroda bez obzira na ma koje teritorijalne i državne granice u kojima narod Slovenaca, Hrvata i Srba danas živi. Sveopća narodna ustavotvorna skupština svega ujedinjenoga naroda Slovenaca, Hrvata i Srba odlučit će sa unapred određenom kvalificiranom većinom, koja potpunoma zaštićuje od svakoga majoriziranja, konačno kako o formi vladavine, tako o unutrašnjem državnom ustrojstvu naše države, utemeljene na potpunoj ravnopravnosti Slovenaca, Hrvata i Srba.

Naredba o amnestiji

Narodno Vijeće kao nosilac vrhovne vlasti za Hrvatsku i Slavoniju nalazi se ponukanim, da vršeći pravo pomilovanja, izda ove odredbe:

I. Oprašta kazan i ostatak kazni kao i posljedice, skopčane s osuđenjem, svim licima, koja su do dana današnjega pravnosnažno osuđena bilo od građanskih ili od vojničkih kaznenih sudova zbog ovih kažnjivih djela:

1. Zbog zločinstva veleizdaje, uvrijede Veličanstva i članova carske i kraljevske kuće, smetanja javnoga mira, pa prestupka §§. 300. i 302.;

2. zbog zločinstva protiv vojne sile države ili ovim činom počinjenog težega zločinstva kao i zbog zločinstva desercije.

II. Određuje, da se zbog kažnjivih djela, pomenutih u točki I. 1. i 2., koliko su učinjena do dana današnjega, kazneni postupak ne ima povesti, a povedeni kazneni postupak da se ima obustaviti.

U Zagrebu, 30. listopada 1918.

Antun pl. Mihalović v. r.
Svetozar Pribićević v. r.
Dr. Ante Pavelić v. r.

Naredba o željeznicama

U sporazumu s povjerenikom Narodnog Vijeća za narodnu obranu određujem, da od danas sveukupno željezničko osoblje, dakle prometno, upravno, radničko i svih ostalih kategorija stoji pod vojnim zaptom, te potpada pod vojne zakone Narodnog Vijeća.

Ovoj se odredbi ima svatko s mjesta pokoriti.

U Zagrebu, 31. listopada 1918.

Povjerenik Narodnog Vijeća za željeznice:
Većeslav Wilder v. r.

Poziv na uplatu poreza

Narode!

Zaključkom sabora od 29. listopada ove godine stavljen je izvan kreposti naš državnopravni odnošaj naprama Ugarskoj, te su financije i financijalna uprava sada u rukama vlade Narodnoga Vijeća.

Žila kucavica državne uprave je novac. Bez nužnih novčanih sredstava ne može funkcionirati ni jedna država, a to vrijedi u pojačanoj mjeri za našu državu, koja je krivnjom vladajućih faktora bivše Austro-Ugarske monarhije kroz pol stoleća gospodarski zanemarena, — financijalno izrabljivana bila.

Preuzimajuć upravu naših financija apeliram na domoljubivost čitavog naroda, da sve dužne poreze, pristojbe i druge javne daće što točnije i dobrovoljno uplaćuje, jer taj uplaćeni novac služi danas isključivo u naše svrhe, za pokriće naših državnih potreba, koje su naročito sada u početku stvaranja nove naše države vrlo velike.

Točno podmirivanje svih državnih daća neka ne bude danas samo zakonita dužnost, nego i rodoljubna obveza svakog poštenog i državi odanog građana.

U Zagrebu, dne 3. studenoga 1918.

Povjerenik financije u Hrvatskoj i Slavoniji:
Braum v. r.

Protest protiv talijanske okupacije

Narodno Vijeće SHS kao vrhovna vlast države Slovenaca, Hrvata i Srba (Jugoslavena) pozdravlja najoduševljenije predsjednika Wilsona, kao zastupnika prava i slobode malih i ugnjetenih naroda, kao propovjednika načela narodnog samoodređenja demokracije i trajnog mira među narodima, udruženima u ligu naroda.

Pošto je, u opreci s ovim velikim načelima, Italija sa svojim četama počela zaposjedati naše čisto narodne teritorije i svojim ratnim brodovima ulazi u naše luke, Narodno Vijeće tumačeći osjećaj i želje cijelog našeg naroda, umoljava predsjednika velike američke republike, da nam sa svojom moćnom zaštitom pomogne, da država Slovenaca, Hrvata i Srba nesmetano provede zajedno i u suglasju sa Srbijom i Crnom Gorom državno ujedinjenje cjelokupnog našeg naroda. Molimo gosp. predsjednika, da bi u svojoj pravednosti spriječio, da takovi pothvati budu prejudici za riješenje našeg narodnog pitanja u duhu načela narodnog samoodređenja.

Za Narodno Vijeće SHS:

Svetozar Pribićević. **Dr.**

Uvedenje slobodnog pečenja rakije po paušalnom sistemu

Naredba

povjerenika za financijalne poslove od 4. studenoga 1918. broj 13. o uvedenju slobodnog pečenja rakije po paušalnom sistemu.

§. 1.

Dosadanji sustav pečenja rakije (voćnih destilata) uz oporezovanje po faktičnom proizvodu, ukida se.

Prema tomu uvodi se slobodno pečenje rakije iz svakovrsnih voćnih i vinskih surovina po prijašnjem sustavu paušalnog plaćanja proizvodnog poreza polag proizvodivosti pecarske naprave i dobitka na alkoholu.

§. 2.

Svaka za proizvodnju alkohola iole prikladna pecarska naprava smije se upotrebiti za preradbu surovina, pa će se dnevna proizodivost iste ustanoviti putem nadležnih financijalnih ravnateljstva prema načelima, koja su vrijedila po prijašnjem sustavu paušalnog ubiranja proizvodnog poreza.

§. 3.

Sve za pečenje rakije prikladne pecarske naprave imadu se u roku od 8 dana prijaviti i na raspolaganje staviti nadležnom razdjelu financijalne straže. Nadležna financijalna ravnateljstva imadu se pobrinuti, da se raspoložive pecarske naprave što izdašnije upotrebe po proizvoditeljima, odnosno njihovim udruženjima. Prema tomu mogu se suvišne pecarske naprave s mojim sporazumom po nadležnim financijalnim ravnateljstvima oduzeti sadašnjim posjednicima istih te dodijeliti drugim proizvodiocima prema ustanovljenoj potrebi.

§. 4.

Stavka proizvodnoga poreza na voćne destilate ustanovljuje se sa 16 K 50 fil. od svakog hektolitra i stupnja žeste (hektolitar-stupanj alkohola).

§. 5.

Sve dosele propisane, a još neuplaćene novčane kazne radi dohodarstvenih prekršaja zbog protupropisnog pečenja voćne rakije opraštaju se, te se imaju otpisati, a svaki daljnji postupak obustaviti.

Braum v. r.

Domaće vesti

Vladika pakrački Miron Nikolić, zamenik arhiepiskopa-mitropolita, izdao je prav. srp. sveštenstvu i narodu u Hrvatskoj i Slavoniji poslanicu, u kojoj ih poziva, da sada, kada je naša domovina dobila svoju nezavisnost i punu slobodu, porade na tome, da ovlada što pre mir, ljubav i sloga sa svima našim sugrađanima, zatim da u održavanju mira i reda i u izvršivanju naredaba pomažu što odanije nadležne vlasti, a naročito da što više učestvuju u poslovima mesnih odbora Narodnoga Veća. Najposle upućuje vladika Miron sveštenstvo, da od sada ne spominje u jektenijama i molitvama ime kralja Karla IV., a ni drugo koje mesto njegova, sve dotle, dok u tome na kratko vreme ne iziđe nova odluka.

Potpore za udovice i siročad. Upravnik varoši gosp. Milan Nedeljković obratio se na nadležne vlasti u Rumi u stvari zaostalih potpora za udovice i siročad poginulih vojnika. Dobio je otud odgovor, neka se odmah pošalje tačan račun o zaostaloj potpori u Vukovar, i otud će onda biti naređeno, da se novac iz poreznog ureda u Rumi pošalje u Sr. Karlovce. — Prema tom će se za kratko vreme i ta stvar dovesti u red.

Vrednost novca. Na umirenje našeg sveta, koji se boji, da mu sadašnji novac neće vrediti ništa, moramo reći, da to ne stoji. Vrednost će novca doduše nešto pasti, ali će dobar deo vrednosti i ostati sve dotle, dok to pitanje nova naša država ne uredi. Ne leži ni u interesu države, da joj građani ostanu puka sirotinja. Zato se ne treba bojati, ima i ko se za to sve brine.

Poslednje vesti

U predmetu uspostave željezničke komunikacije između Subotice i Novoga Sada vođeni su pregovori između majora Bugarskoga i šefa željezničke stanice novosadske, Asodija. Major Bugarski je izjavio, da nipošto neće, da odseče Novi Sad od ostalih delova Ugarske, i da spreči mirno građanstvo, da u svojim važnim poslovima, ne može putovati. A učinio je to i sa razloga, da se srpski zarobljenici koji se nalazili u Ugarskoj, mogu željeznicom vratiti u svoju domovinu. — Šef stanice Asodi je saopćio, da iz Subotice ne dolaze vozovi, jer ih Subotica ne šalje iz bojazni, da ih pridošle čete ne uzapte. Međutim drži, da nije nemoguće otkloniti i ove poteškoće, uz izvesne garancije zapovednika vojske, naime, ako bi se, na načelu uzajamnosti, željeznički obrt i dalje nastavio. Ova uzajamnost bila bi u tome, da onoliko isto vozova ode natrag u Suboticu, koliko ih odande dođe, naravno sa istom onakom opremom, kakvom budu dolazili. Major Bugarski je, navodno, ove uslove usvojio i zamolio šefa stanice, da u tom smislu osigura nesmetani promet između Novog Sada i Subotice odnosno Budimpešte.

Iz Jugoslavije. U nedelju je bila na Rijeci francuska pomorska misija od 6 oficira pod komandom fregatnoga kapetana Durand Viel-a koju je dočekalo 25.000 Jugoslavena sa preko 5000 francuskih i jugoslavenskih zastava. Francuzi su došli s Krfa, da se informiraju o političkim prilikama. Viel je izjavio, da donosi dobre vesti i da će se spor s Italijom (oko jugoslavenskih pomorskih zemalja) povoljno rešiti, samo treba biti strpljiv. Francuzi su posetili i velikog župana naše Narodne Vlade: Dra Lenca, kojem su predali pismo jugoslavenskih predstavnika na Krfu o povoljnom toku pregovora sa antantom na Krfu. Između francuskih mornara i jugoslavenskog stanovništva došlo je do srdačnoga bratimljenja.

Dalmatinska zemaljska vlada protestavala je protiv toga, što su talijanske čete zaposele Zadar.

Zaustavljen plen. Onaj silni plen, koji su Nemci ugrabili iz Srbije i od kojeg je i jedan deo prošao kroz Karlovce, zaustavljen je na putu između Vrbasa i Subotice. Tako isto i šlepovi sa brašnom, koje cu Nemci vukli iz Srbije i Rumunske zadržani su u Vukovaru.

Češka republika. Češka se proglasila, kako je već poznato, republikom. Predsednikom republike biće izabran *Masarik*, a predsednikom ministarstva *Kramarž*. Narodni sabor u skoro će se u Pragu sastati, gde će se to sve izvršiti, kako je to češko-slovačka konferencija u Ženevi zaključila. Česi imaju već i svoj novac. Zlatnici nose na jednoj strani sliku sokola. Vrednost novca je odmerena prema francuskom novcu; jedan franak zove se sad češki *lep* od stare reči *lepta*.

Madjarska se vojska preustraja. Mađarska je vlada izdala naređenje, da se najnovijih pet godišta pozove pod oružje, i to oni koji su rođeni od 1896. do 1900. — Protiv provale Čeha odlučila je mađarska vlada upotrebili brahijalnu silu i poslala je neke marinere pod komandom Viktora Heltaja da ih iz požunske okolice istera. — Međutim su se njihovi oficiri na sednici u parlamentu ljuto zavadili i razišli, na jednu stranu bivši aktivni oficiri, a na drugu rezervni i domobranski. Uzrok su, razume se, njihovi interesi.

Car Karlo dao ostavku, Austrija proglašena republikom. Car Karlo izdao je 11. o. m. proklamaciju, u kojoj objavljuje, „da se odriče svakoga učestvovanja u državnim poslovima“. Sutradan posle podne proglašena je u Beču pred zgradom parlamenta republika Deutsch-östrerreich, koja se priključila nemačkoj republici. Zanimljiv je bio odlazak bivšeg cara Karla i porodice mu iz Beča, u dvorac Eckartsan. Kad je car izdao spomenutu proklamaciju, 11. o. m. u podne, zatvorene su sve kapije u dvoru, a odmah zatim pojavilo se odelenje narodne obrane, koje je zaposelo dvor i sve ulaze. U 3 sata posle podne izišla su iz dvorskog dvorišta tri velika teretna automobila sa raznim prtljagom. Odmah posle 7 sata uveče pojavili su se na stepenicama dvorskim car u građanskom odelu, carica i deca. U prvim dvama automobilima, koji su stajali spremni i sa kojih je bila skinuta carska kruna, sela je pratnja, u trećima car i carica sa bivšim naslednikom prestola, u četvrtim druga deca i posle ostala pratnja. Straža nije odala počast oružjem.

Nemci mole. Državni sekretar Solf poslao je telegrafijom bez žica molbu na državnog sekretara Amerike Lansinga, u kojoj silno moli, da se ublaže uslovi, koji naprosto Nemačku uništavaju. Naročito moli, da se ukine blokada, jer ona znači smrt od gladi za milijone ljudi, žena i dece. — Gle, sad ih je žao žena i dece! A 1915. u Srbiji?

Sudbina nemačkog kajzera. Holandija se boji, da će Engleska tražiti da joj se izruči kajzer, i da bi to bilo za nju od nedoglednih posledica. Bavarski naslednik Ruprecht krenuo je s jednom vojskom na München, da uguši republiku. Čim se to čulo, zavladala je panika, ali se posle čulo, da to nije istina.

Iz glavnog stana. Poslednja vest iz nemačkog „Grosses-Hauptkvartira“ glasi: Usled potpisanog primirja na svima frontama su danas (11. nov.) u podne obustavljena neprijateljstva.

Protest Švedske. Švedska je protestirala, da se u nju useljavaju proterani nemački kraljevi i knezovi. Ona se boji, da će se time pred celim svetom osramotiti.

Šta sad kažu Madjari za Viljema. Bivši car Viljem bio je sve do juče bog u očima Mađara. Ali se oni drže one: prema vetru kabanica. Tako sad „Az Est“ u broju od 13. o. m. piše za kajzera između ostaloga i ovo: Siromah starac, inače najveći zlikovac u svetskoj istoriji pobegao je iz domovine i kolenopreklono zamolio grofa Bentinka u Holandiji za sklonište. On, kajzer sa desetoricom od svoje proklete fajte, i sa svojim od pića zagrejanim i crvenim sinom, pa sa svojom Cecilijom i materom, sa tima nemanima ljudske oholosti tamo su pobegli. Ta noć od ponedeljnika najveće je ispaštanje za zloću otkako je sveta. Naprama utelovljenoj nečovečnosti nemamo saučešća. Gde ti je kruna, i gde ti je brkomaz, koje si oboje primio po božjoj milosti, kako si ti to tvrdio. Kuga u srednjem veku nevino je odojče prema tebi. Trovao si vazduh, trovao si vode. Sad bedan i nevoljan leži pobegli car, a trebao je poginuti na čelu svojih husara, ali je on pobegao kao kukavica koja drhće za svoj život, za koji bi dopustio da mu i u lice pljuju. Pokloniće mu život, ali znajte, da od Holandije do Engleske nije daleko. Engleska pruža za njim ruku, sprema mu Sv. Helenu (ostrvo, gde je Napoleon bio zatvoren), ali ga neće toliko počastiti. Pobeglom matorom čoveku badava je rođak engleski kralj. Englezi će s njim postupati kao sa najokorelijim zlikovcem. — I tako dalje produžuje taj mađarski list. Mi na to samo kažemo: A gde si bio pre? Lako je sad ritati se na mrtva kurjaka.

Iz redakcije

Od naredne nedelje izlaziće naš list na 4 strane, dva puta nedeljno i to: svake srede i subote.

Odgovorni urednik: Dr. Ljudevit [illegible]

Štampa Srpske Manastirske Štamparije u Sr. Karlovcima. 1918. 344.